

I Zimbabwe är militären en viktig faktor för att hindra oppositionen att komma till makten.

Foto: Tsvangiray Mukwazhi

”Maktdelning inget alternativ för Mugabe och Zanu PF”

Magasinet Södra Afrika har frågat några politiska bedömare i Sydafrika hur de ser på grannlandets oppositionsparti MDC, dess ledare och utsikterna för framtiden.

Steven Friedman är politisk analytiker och chef för *Centre for the Study of Democracy*, Mohau Pheko är politisk analytiker och bland annat kolumnist för *Sunday Times* och Judy Smith-Höhn är forskare på *Institute of Security Studies*.

Tror du på en uppgörelse där MDC kommer att få verklig makt?

STEVEN FRIEDMAN (SF): Nej, absolut inte. Det finns ingen vilja att dela makten. Förhandlingarna är inget annat än kosmetika. Bara för några månader sedan tog man till våld mot oppositionen och bara för ett litet tag sedan började förhandlingarna. Till saken hör också att Mugabe inte har tillräcklig makt, landet är styrts av en grupp militärer, som gör stora pengar på situationen.

De vill inte lämna ifrån sig makten, för då får de lämna ifrån sig de ekonomiska förmånerna också. De vill inte ha ett demokratiskt samhälle där folk har rätt att ställa frågor.

– Det enda sättet att få till stånd maktdelning är att den här gruppen militärer får immunitet och möjlighet att försätta att ackumulera rikedom.

MOHAU PHEKO (MH): Jag är inte säker på att MDC bör få all makt, de har inte alla lösningar. Det behövs en uppgörelse mel-

lan parterna om man vill stärka den zimbabwiska befolkningen. Det finns inte fullt förtroende för MDC och det finns inte fullt förtroende för Zanu PF. Många av dem som röstade för MDC röstade så inte för att de tycker om MDC, utan för att de ogillar Mugabe. Därför måste det bli en uppgörelse. Men man kan inte gå så långt att man utlyser val ingen, det kommer inte att lösa några problem.

JUDY SMITH-HÖHN (JSH): Det är svårt att säga nu när det är så extremt låst. Jag tror vi måste titta på den interna dynamiken inom Zanu PF också. Det kan hända att tiden spelar Mugabe i händerna. Snart kommer Zanu PF att hålla sin partikonferens och då kommer vi kanske att få veta mer.

Är det möjligt att MDC kan vinna NÄSTA val och styra landet som det ledande partiet?

SF: Det beror på hur mycket press man utövar mot den nuvarande zimbabwiska eliten. I dag är det medelklassen som försöker visa musklerna och ställa de ledande till svars för vad som händer. Det krävs att många civila grupper gör detta. Det ser vi i andra delar av Afrika också. I Kenya till exempel, där man nu nått fram till en slags maktindelning. I Zimbabwe måste de elitistiska grupperna utsättas för stor press från befolkningen om en förändring i maktstrukturerna ska komma till stånd.

MH: Jag tror vi kommer att få se flera politiska partier växa fram från dem som inte är nöjda med MDC eller Zanu PF. Ett bevis på det är att civilsamhället är mycket starkt i Zimbabwe. Å andra sida ska man inte underskatta Zanu PF, de kanske klarar av att vända upp och ner på sig själva. Men jag tror mest på att det kommer att komma flera oberoende politiker som vill införa politisk etik i landet igen.

JSH: Ja, vem vet, Zimbabwe slutar aldrig att förvåna! Dels beror det på hur det går i förhandlingarna. Om till exempel Mugabe bestämmer sig för att installera en regering utan att dela makten då är det nog inte möjligt. Däremot om parterna lyckas enas kanske det finns chans.

– Vi får inte glömma att MDC vann cirka 40 procent av rösterna i senaste valet. Den styrkan hade de då, men Mugabe har fortfarande också mycket stöd.

– Det som nu är viktigt är vem som blir inrikesminister. Man är rädd för att om det blir Zanu PF kommer man att kunna förtrycka oppositionen.

Vilka står bakom MDC?

MH: MDC föddes ursprungligen ur fackföreningsrörelsen och andra sociala rörelser i samhället. När de fick mer makt kom andra intressenter också in, liberaler och arga vita farmare som hade blivit fråntagna sin mark. Sedan vet vi att brittiska *West*

Minister Foundation hjälpte till att starta partiet och jag har hört att George Soros och *The Open Society* stödjer dem.

JSH: Tidigare var nyckelspelarna den brittiska regeringen och zimbabwier i exil, men jag kan inte se någon synlig backning.

Det ryktas att Mugabe vill avgå, men att han tvingas av militären att stanna kvar. Kan det vara sant?

MH: Han är inte styrd av militären enbart, utan också av de inre motsättningarna i partiet. Det finns flera fraktioner. Militären, som gjort vinster inte minst på att Zimbabwe skickade trupper till DRK. En regional fraktion där ledare inom vissa provinser som vill ha mer att säga till om. Och etniska fraktioner, till exempel shona och ndebele. Medan omvärlden ser Mugabe som den stora fienden är han just nu limmet som binder samman partiet. Om han lämnar kommer Zanu PF att gå in i en djup kris. Det vill ingen.

JSH: Ja, det vet vi ju inte. Om vi tittar på hans ålder är det inte konstigt om han vill avgå, men han vill själv bestämma hur. Det finns de analytiker som säger att Mugabe har försökt sidostepa militären genom att inte låta dem vara med eller vinna nåt på maktindelningssamtalen.

Förhoppningar finns att Zimbabwe på bara några år kan bli södra Afrikas kornbod igen. Hur tror du att den ekonomiska situationen kommer att se ut för landet om tio år?

SF: Det är en komplicerad och långsam process att bygga upp ett land igen. Det beror också på vilka beslut som tas av dem som får makten. När det gäller den zimbabwiska oppositionen verkar det inte som om de riktigt har bestämt sig var de står. Man blir inte ett ekonomiskt maktcentrum automatiskt bara för att man blir av med ett auktoritärt styre, det måste mycket mer till för det. Man ska rekonstruera social service, polis och militär och det finns mängder av sociala problem att lösa. Det finns också maktstrukturer som man måste göra sig av med. Sånt tar tid.

MH: Jag tror att med en vettig ekonomisk politik och en bra koalition är det lätt att få Zimbabwe på fötter igen. Alla i regionen vet att potentialen i Zimbabwe är enorm. Det krävs förstas ekonomisk stimulans, hjälp med att bygga upp infrastrukturen igen samt satsningar på stöd till nya farmare.

JSH: Jag kanske skulle känna mig mer positiv om det hade funnits en regering i dag. Om man lyckas reda ut problemen så finns ju infrastrukturen i Zimbabwe. Då behövs en injektion pengar och investerare som är intresserade. Frågan är hur länge intresset kommer att finnas kvar.

MARI DAHL ADOLFSSON